

**ŽEMĖS ŪKIO MINISTERIJOS
2-OJO EUROPOS SĄJUNGOS PARAMOS SKYRIAUS
VYRIASIOSIOS SPECIALISTĖS
MONIKOS BARNACKIENĖS**

KOMANDIRUOTĖS Į KIŠINIOVĄ (MOLDOVĄ) ATASKAITA

2019-04-09 *Nr. 3PR-38*

1. Komandiruotės tikslas: dalyvauti Europos – Moldovos LEADER konferencijoje ir atstovauti Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministeriją. Konferencijos metu bus aptariamos LEADER priemonės įgyvendinimo aktualijos Moldovos ir Europos lygmeniu, taip pat skiriamas dėmesis naujo finansinio laikotarpio perspektyvoms.

2. Dalyviai. Vadovaujančiųjų institucijų (toliau – VI), vietos veiklos grupių (toliau – VVG), nacionalinio kaimo tinklo, ES LEADER asociacijos atstovai.

3. Komandiruotės trukmė: 2019 m. balandžio 2-4 d.

4. Komandiruotės vieta: Maria Cebotari St 16, Chisinau, (Moldova)

5. Išlaidos: nakvynpinigiai, kelionpinigiai, sveikatos draudimo išlaidos bei dienpinigiai apmokėti iš Lietuvos kaimo plėtros 2014–2020 m. programos priemonės „Techninė pagalba“ I veiklos srities „Programos įgyvendinimas“ lėšų pagal 2014 m. spalio 31 d. paramos projekto Nr. LKPP-TP-Z-2014-001 „Lietuvos kaimo plėtros 2014–2020 m. programos valdymas, priežiūra ir kontrolė“, 2019 m. sąmatos išlaidų straipsnį „Darbuotojų komandiruočių išlaidos“.

6. Atliktas darbas. I dalis. 4 sesijos tema LEADER Moldovoje.

1 sesija. Tema: „LEADER“ Moldovoje – iššūkiai ir pasiekimai. Šios sesijos metu pristatyti LEADER metodo įgyvendinimo pasiekimai ir iššūkiai, Moldovoje. Taip pat vyko diskusijos dėl tolimesnių veiksmų, kurių reiktų imtis siekiant užtikrinti sklandų šio metodo įgyvendinimą.

Pirmajame pranešime, tema: „LEADER metodas Moldovoje“ Žemės ūkio ministerijos, kaimo plėtros departamento direktorė pristatė esamą situaciją įgyvendinant LEADER metodą. Bendrai buvo supažindinta su šalies padėtimi:

- Plotas – 33,846 kv. km.
- Populiacija 2,9 mln.;
- Kaimo populiacija 57 proc.;

Įvardinti ryšiai su ES: įgyvendinama Europos kaimynystės programa žemės ūkiui ir kaimo plėtrai; 2014 m. birželio 27 d. susitarimas su ES dėl laisvos prekybos zonos. Taip pat pristatyta Moldovoje įgyvendinama Nacionalinė žemės ūkio ir kaimo plėtros 2014-2020 m. strategija, kurioje keliami trys tikslai: didinti žemės ūkio maisto produktų sektoriaus konkurencingumą, restruktūrizuojant ir modernizuojant esamą rinką; užtikrinti tvarų žemės ūkio išteklių valdymą; gerinti gyvenimo sąlygas ir skatinti užimtumą kaimo vietovėse.

Pristatyta, jog Moldova LEADER metodą pradėjo įgyvendinti nuo 2018 m. gruodžio mėn., kai įsikūrė Nacionalinis LEADER tinklas Moldovoje. Šiuo metu nuo įsikūrimo veikia 32 VVG, 8 VVG šiuo metu yra formuojamos, bei įgyvendinti 160 vietos projektų per metus nuo įkūrimo. Šį metodą Moldovoje taip pat remia Šveicarijos organizacijos, Britanijos asamblėja Kišiniove, Estija, SARD fondas.

Apibendrinant pirmąjį pranešimą svarbu pabrėžti, jog LEADER programa Moldovoje yra labai ankstyvoje stadijoje, kas reikalauja ypatingo dėmesio rengiant teisinę sistemą bei programos įgyvendinimą. Taip pat atkreipiamas dėmesys ir į suinteresuotas šalis, kaimo bendruomenes, kurios siekia bendradarbiavimo, jog pagerintų gyvenimo sąlygas kaimo vietovėse bei paskatintų užimtumo didinimą.

Antrajame pranešime tema: „LEADER patirtis Moldovoje“ pristatyti esami pasiekimai taikant LEADER metodą. Įvardinta, jog nuo metodo taikymo pradžios jau funkcionuoja Moldovos LEADER metodika, veikia 32 VVG ir LEADER tinklas, bendradarbiaujama su suinteresuotomis

šalimis nacionaliniu lygiu. Pastebėtina, jog Lietuva ir Moldova taip pat turi bendradarbiavimo projektų.

Trečiajame pranešime pristatyta plotinių projektų įgyvendinimo nauda Moldovoje. Šie projektai reikšmingi VVG siekiant įgyvendinti Nacionalinę žemės ūkio ir kaimo plėtros programą 2014-2020 m. vietos plėtros kontekste. Didelis dėmesys skiriamas LEADER metodo funkcionalumo užtikrinimui bei VVG strategijos įgyvendinimui. Akcentuota, jog bendradarbiavimo projektai suteikia galimybes įgauti patirties iš užsienio partnerių bei pagerinti Moldovos VVG identitetą.

Sesijos pabaigoje vyko diskusija tarp Moldovos VVG atstovų ir LEADER vadovų. Diskusijos metu aptarti esami pasiekimai bei iššūkiai bei ateities vizija. Svarbu paminėti, jog diskusija vyko tik tarp atrinktų konferencijos dalyvių, likę konferencijos dalyviai galėjo pasiklausyti vykusios diskusijos.

2 sesija. Tema: „Susitarimo ceremonija dėl LEADER skatinimo Moldovoje“

Įžangos kalboje pristatyti susitarimai, kuriuos ketinama pasirašyti:

- Finansinio susitarimo pasirašymas tarp 15 Moldovos VVG ir solidarumo fondo dėl LEADER pilotinių projektų įgyvendinimo 2019 m.
- Teritorinio bendradarbiavimo tarp 7 naujų VVG ir USAID paramos „LEADER Activity“ projekto.

3 sesija. Tema: „Bendrijos vadovaujama vietos plėtra/LEADER ES po 2020 m. Šios sesijos metu pristatytas ir aptartas LEADER metodo ir vietos plėtros strategijos ateitis. Taip pat šios sesijos metu suteikta žinių Moldovos valdžios atstovams. Pateikti argumentai, kodėl LEADER yra veiksminga priemonė tvariai kaimo plėtrai ir Moldovos VVG, kokios patirties jie gali įgyti iš ES LEADER įgyvendinamų iniciatyvų.

Pranešime akcentuota, kad LEADER metodas apima: inovacijas, bendradarbiavimą, tinklų kūrimą, orientuotas vietos plėtros strategijas, metodą „iš apačios į viršų“, vietos veiklos grupių tarpusavio bendradarbiavimą.

Pristatytas LEADER metodo po 2020 m. įgyvendinimas Moldovoje. Privalumai ir reikšmė.

- Galimybė spręsti konkrečias problemas, su kuriomis susiduria konkretus regionas;
- Galimybė įgyvendinti metodą „iš apačios į viršų“;
- Galimybė kurti naujas teritorijas, turinčias bendrą viziją / interesus už administracinių sienų ribų;
- Kaimo vietovių patrauklumo / novatoriškumo / suvokimo pakeitimo svarba;
- Galimybė skatinti savo teritoriją pabrėžti turimus privalumus;

Sesijos pabaigoje vyko diskusija tarp ES LEADER tinklo atstovų dėl galimybių kaip geriau įgyvendinti metodą po 2020 metų kokias galimybes būtų galima panaudoti ir kaip jas įgyvendinti.

4 sesija. Tema: Tinklo kūrimas ir bendradarbiavimas“

Sesijos pradžioje Europos LEADER asociacijos kaimo plėtrai prezidentė, Maria Joao kalbėjo tema „LEADER grupių tinko kūrimas ir bendradarbiavimas ES“. Maria Joao įvardijo, jog Europos LEADER asociacijos kaimo plėtrai pagrindinis tikslas skleisti LEADER metodo filosofiją, principus ir taikymo sritis. Taip pat LEADER asociacijos kaimo plėtrai vienas iš tikslų yra skatinti LEADER ir bendruomenės vietos plėtros metodą, pritaikant vietos plėtros priemones, kurios padėtų remti kaimo ir regioninę plėtrą, skatinti bendradarbiavimą tarp nacionalinių ir regioninių LEADER tinklų ir vietos veiklos grupių (VVG).

Pranešėja akcentavo, jog siekiant sukurti stiprų LEADER bendradarbiavimą, reikia stiprių įvairių finansavimo šaltinių ir įvairių valdymo institucijų veiklos koordinavimo. Taip pat paminėta, kad biudžeto suvaržymai ir neproporcinga administracinė našta kenkia VVG gebėjimui vykdyti teritorinę veiklą. Pabrėžė, kad privalomas platesnis supaprastintų išlaidų parinkčių naudojimas ir procedūrų supaprastinimas. Buvo pabrėžta, kad VVG turi būti vertinamos kaip partnerės įgyvendinant kaimo plėtros politiką su savo tapatybe ir savarankiškumu.

Apibendrinat galima teigti, kad bendradarbiavimas ir tinklų kūrimas yra pagrindinis LEADER įgyvendinimo aspektas. Konferencijos metu iš pristatymų galima matyti, jog Moldovos VVG palaiko labai gerus ryšius su keliomis paramą teikiančiomis organizacijomis iš įvairių šalių ir tarptautinių agentūrų, kas suteikią puikią galimybę kurti stiprius bendradarbiavimo ryšius vietos ir nacionaliniu lygmeniu.

Po Europos LEADER asociacijos kaimo plėtrai prezidentės kalbos pasirašyta deklaracija, kuria Moldovos LEADER tinklas prisijungia prie Europos LEADER asociacijos kaimo plėtrai. Taip pat pasirašyta bendradarbiavimo sutartis tarp Moldovos ir Rumunijos įgyvendinant LEADER metodą.

Sesijos pabaigoje pristatytas bendradarbiavimo projektas „Say cheese. Balkan Cheese“

Projektu siekiama atlikti tyrimą dėl Balkanų sūrių panašumų ir skirtumų kiekvienoje šalyje. Taip pat atlikti Balkanų sūrių istorijos ir tradicijų tyrimą, sukurti elektroninę ir spausdintinę knygos versijas apie Balkanų sūrius, bendradarbiauti su mokslo institucijomis ir laboratorijomis. Be to bus sukurtas naujas prekės ženklas „Balkanų sūris“. Projekte dalyvauja 13 VVG iš 4 šalių (Graikija, Bulgarija, Rumunija, Moldova). Bendra projekto vertė: 489 000,00 Eur.

II dalis. Seminaras.

Seminaro tema: „Kaip geriau parengti ir įgyvendinti vietos plėtros strategijas?“

Seminara vedė Kaimo veiklos asociacijos iš Islandijos atstovas P. Rinne. Pirmą buvo supažindinta su esama situacija Islandijoje (populiacija – 5,5 mln.; kaimo vietovės užima 90 proc. viso ploto, 40 proc. gyventojų gyvena kaimo vietovėse). Taip pat pristatyti pagrindiniai kriterijai, kuriuos taiko Islandija įgyvendindama vietos plėtros strategijas. (1. VVG veiklos sritis turi būti aiškiai apibrėžta ir privaloma paraiškoje, 2. VVG teritorijos apibrėžimas turi parodyti šios srities gyventojus ir nurodyti priežastis, kodėl tai tinkama vietos veiklai ir dalyvavimui, taip pat nurodo, kad rajone yra pakankamai finansinių ir žmogiškųjų išteklių, 3. VVG turi būti kompetentinga veikėja (registruota asociacija ir tt), 4. VVG valdyba turi laikytis trišalio principo, 5. VVG savo paraiškoje turi parodyti, kaip ji organizuos savo viduje arba įgis pakankamai ekonominių ir administracinių įgūdžių bendradarbiaudama.).

Aptarus ir pristačius Islandijos patirtį ir esamą situaciją, vyko diskusija, kaip Moldova galėtų pritaikyti šiuos esminius kriterijus, kurdamą vietos plėtros strategijas savo šalyje. Pabandyti įvardinti konkrečių rajonų stipriąsias puses ir savybes. Išskirti vietovės identitetą. Svarbiausias seminaro akcentas vietos plėtros strategijoms išskirti aiškius prioritetus, kuriais būtų galima vadovautis, kuriant konkurencingus regionus Moldovoje.

Visi renginio pranešimai skelbiami šioje nuorodoje:
<https://events.enpardmoldova.md/index.php/presentations/>

Komandiruotės pasiekti rezultatai: mokomojo seminaro metu buvo susipažinta su kitų šalių taikomais vietos plėtros strategijomis. Dalyvavimas konferencijoje sudarė sąlygas gauti aktualios informacijos, susijusios su KPP priemonės „LEADER“ bendradarbiavimo projektu įgyvendinimu.

Vyriausioji specialistė
 Monika Barnackienė
 2019-04-09
